

Rhododendron concinnum

Osmo Jussila

Hemsley, 1910

Siroalppiruusu

alasku *Rhododendron*
sektio *Rhododendron*
alasektio *Triflora*

oik. William Botting Hemsley
(1843-1924)

Ainavihanta 0,6 – 4,5 m korkea, yleensä melko tiheä-oksainen pystykasvuinen ja siro-oksainen pensas. Oksat ovat tiheästi suomujen peittämiä. Lehdet 2,5-8,5 cm x 1,2-3,5 cm pituiset, kapean suikeat. Yläpinnaltaan suomiset, tummanvihreät ja kiiltävät, alapuoleltaan tiheään suomiset lehdet säilyvät pensaassa kaksi vuotta. Lehtien alapinnalla on harmaanruskeita suuria suomuja lähes kiinni toisissaan. Aromaattisesti tuoksuvat lehdet eivät kelpaa kasvinsyöjille.

2-5-kukkaiset kukinnot versojen kärjissä ja sivuoksilla. Niissä violetin eri sävyisiä leveän kellomaisia 2-3 cm pitkiä kukkia, joiden terälehdissä on suomuja. Emit ovat karvattomat tai nukkaiset.

Kotimaa

Kiina; Sichuanin maakunnan keski- ja länsiosat, Guizhou, Henan, Hubei, Shaanxi, Gansu, Yunnan 1500-3000 (3800) m mpy. Laji kasvaa vuorten rinteillä *Abies*- ja *Rhododendron*-tiheiköissä ja usein myös avoimilla paikoilla.

R. concinnum Hans Eibergin puutarhassa Tanskassa. Kuva Kristian Theqvist.

R. concinnum Taibai Shan, ensikukinta Kustavissa, kirjoittajan puutarhassa 27.5.2015. Kuva Osmo Jussila.

Kestävyys

USA (ARS): -21°C

Englanti H5 (kestävä kaikkialla Englannissa + Etelä-Skandinaviassa)

Tanska (RF) -18°C,

Suomi la ?

Alalajit ja muodot

- *concinnum* var. *amesiae*. Versot ripsikarvaiset, kukat vaaleanvioletit tai vaaleanpunaiset. Risteymä?
- *concinnum* var. *pseudoyanthinum* tai Pseudoyanthinum-Ryhmä. Rubiininpunaiset kukat. Kerrotaan olevan arempi kuin nimilaji.
- *concinnum* var. *benthamianum* tai Benthamianum-Ryhmä. Laventelinväriset kukat, kapeat lehdet. Ehkä risteymä *R. augustiniin* kanssa.
- *concinnum* ssp. *gonggaense*. Löydetty 2004 Sichuanin Gongga Shan-vuorelta 3000 m mpy (Hans Eiberg). Muuten kuten Pseudoyanthinum-Ryhmän edustaja, mutta kukat keltaiset.

Synonyymit

R. apiculatum (Rehder & E.H. Wilson)

R. atroviride (Dunn)

R. benthamianum (Hemsl.)

R. concinnum var. *benthamianum* (Hemsl.)

R. concinnum var. *pseudoyanthinum* (Balf. & Hutch.)

R. coombense (Hemsl.)

R. hutchinsonianum (W.P. Fang)

R. laetevirens (W.P. Fang)

R. pseudoyanthinum (Balf. & Hutch.)

R. subcoombense (Balf.f)

R. yanthinum (Bur. & Franch.)

R. yanthinum var. *lepidanthum* (Bur. & Franch.)

秀雅杜鹃 xiu ya du juan (Kiina)

- *concinnum* englannin kielessä: agreeable, courteous, elegant, neat, refined.

Kerhon lajiesittelyjen sarjassa ei kerhon yli 20 -vuotisen historian aikana ole kertaakaan aiemmin esitelty *Triflora*-alasektioon kuuluvaa lajia. On siis aika korjata tämäkin puute. *Triflora*-alasektion kasvit ovat lepidootteja, ts. suomullisia alppiruusuja. Nykytaksonomian mukaan *Triflora*an kuuluvia lajeja on n. 25, ja ne voidaan jakaa vielä muutamaiin ryhmiin lähinnä kukanvärin ja maantieteellisen sijainnin mukaan. Vain muutamia *Triflora*-alasektion lajeja on tähän mennessä kokeiltu pidempiä aikoja maassamme. Suurin osa lajeista on hivenen liian arkoja meidän oloissamme, joten tämän ryhmän kasveja pääsee helpoimmin ihaillemaan, jos matkustaa vaikka Ruotsiin Göteborgiin tai Bergeniin Norjaan, joiden kasvitieteellisissä puutarhoissa kasvaa useita kyseisen alasektion lajeja.

Myös Ruissalon kasvitieteellisessä puutarhassa kasvoi pitkään muutamia lajeja. Ainakin lajit *R. searsiae*, *R. ambiguum* ja *R. concinnum* muistan bonganneeni puutarhalla 90-luvulla, mutta viime vuosina ne ovat taantuneet ja luulenpa, ettei niistä ole juuri enää mitään jäljellä.

Alasektio *Trifloran* kasvit ovat siro-oksaisia, pystykasvuisia, alle 10 metrin korkuisiksi jääviä pensaita, joiden kukinta on runsasta ja kukat usein suuria. Kukien väripaletista löytyy punaisen ja violetin sävyjä, mutta myös keltaista ja valkoista. Lajien puutarha-arvo on siis varsin suuri, kun muistaa, että useimmiten lajit jäävät Euroopassa kasvatettuna korkeintaan parin kolmen metrin korkuisiksi. Ainavihannat kiiltävät lehdet ovat usein varsinkin alapinnoiltaan hyvin tiheään suomuisia ja tuoksuvat aromaattisesti.

R. concinnum var. *pseudoyanthinum* Turun saaristossa, Kristianin puutarhassa. Kuva Kristian Theqvist.

Alasektio *Trifloran* lajeja kasvaa luontaisena laajalla alueella Himalajan vuoriston etelä- ja itärinteiltä, aina Japaniin saakka idässä. Tosin Japanista löytyy vain yksi laji *R. keiskei*, jota matalana keltakukkaisena alppiruusuna on runsaasti käytetty risteytyspartnerina. Muut lajit löytyvätkin sitten Aasian mantereelta, alkaen Nepalista lännessä ulottuen Burmaan etelässä ja Kiinan Shaanxiin ja Gansuun pohjoisessa.

Parhaat mahdollisuudet alasektion lajien menestykselliseen viljelyyn Suomessa on lounaisessa saaristossa. Lajien *R. concinnum*, *R. keiskei* ja *R. ambiguum*

pohjoisilla (ja vuoriston korkeilla) alkuperillä voisi olla jonkinlaiset menestymisen mahdollisuudet, vaikka luvut pakkasenkestolukemat eivät kauhean rohkaisevia olekaan. Muita Turun seudulla kokeilemiani alasektion kuolleita lajeja ovat mm. *R. lutescens*, *R. polylepis* ja *R. yunnanense*, eikä useiden keiskei-hybridien kohdalla ole myöskään ollut kovinkaan rohkaiseva.

Epäonnistumisten vastapainoksi *R. concinnum* on osoittautunut kestäväksi Kustavin oloissa. Taibai Shanilta Shaanxista keräämäni siemen on tuottanut elinvoimaisia kasveja. Erä on varttunut 2009 kylvetynä kukintaikään, muutaman pensaan ensikukintaa sain ihailla 2015. Viime vuonna pensaat eivät kukkineet, mutta selvisivät kuitenkin kunnialla vaikeasta talvesta. Myös toinen alkuperä, var. *amesiae* on osoittautunut Kustavissa täysin kestäväksi, mutta ei ole vielä kukkinut. Ne kasvavat melko tuulisella paikalla turvepitoisessa maassa ja tuntuvat sietävän tuiverrusta ja ajoittaista merivesihuuhtelua ilman mutinoita. Kristianilla on jo vuosia menestynyt myös peruslajia aremman maineessa oleva punaviolettikukkainen *R. concinnum* ssp. *pseudoyanthinum*.

Lajilla ei vielä ole "virallista" suomenkielistä nimeä, mutta ehdotan sille käytettäväksi nimeä siroalppiruusu, joka kuvastaa mainiosti pensaan yleistä habitusta ja istuu yhteen myös kasvin tieteellisen nimen suurin piirtein samaa tarkoittavan sanan *concinna*, -us, -um kanssa. Kuten tieteellisten nimien pitkästä synonyymiluettelosta voi päätellä, on laji nimetty eri puolilla laajaa luontaista kasvualuettaan useampaan kertaan.

R. concinnum var. *pseudoyanthinum* nupuilla on keltaiset suomut. Kuva Kristian Theqvist.

KIRJALLISUUTTA

Cox K., *Rhododendrons & Azaleas, A Colour Guide*, 2005

Cox P.A. & K., *The Encyclopedia of Rhododendron Species*, 1997

INTERNET

<http://www.hirsutum.info/rhododendron/species/>

<http://www.rhododendron.dk!/cc.html>